

“The King’s Journey” Learning Passport

พระราช
ไม่ได้มีแต่ในนิทาน
เตรียมตัวเดินทางไป
ในดินแดนแห่งการเรียนรู้
ของพระราช

สมองคิด
Head

สมองรู้
Heart

สมองทำ
Hand

เตรียมตัวไปเรียนรู้ให้เต็มอ้อม

เตรียมใจไปสนุกให้เต็มที่

เตรียมถามได้ทุกคำถามที่สงสัย

เตรียมบันทึกทุกความประทับใจไว้กันลืม

ณ แหล่งเรียนรู้ พิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิต
จากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
พระราช รัชกาลที่ ๙

หนังสือเดินทางของฉัน

ชื่อจริง _____
ชื่อเล่น _____
โรงเรียน _____
ชั้น _____
คติประจำใจ _____
โทรศัพท์ _____

เตรียมตัวออกเดินทางไปเรียนรู้

สมุดบันทึก

กระบอกน้ำ

ดินสอ

กล้องถ่ายรูป

ยางลบ

หมวก

กระเป๋าเป้

การเดินทาง 'ตามรอยพระราชำ' ของเด็กๆ ครั้งนี้ พ่อแม่ ครู หรือผู้ใหญ่สามารถมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และสนุกไปกับเด็กๆ ด้วยการ...

- **กระตุ้น** ให้เด็กๆ เกิดการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ สืบเสาะ จินตนาการ และลงมือทำ
- **สังเกต** พฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็กๆ ส่งเสริมให้เกิดการต่อยอด และเชื่อมโยงกับประสบการณ์จริง
- **ประเมิน** การเรียนรู้และทักษะสำคัญที่เกิดจากการเรียนรู้ของเด็กๆ

แรงบันดาลใจ

เอาใจใส่ จดจ่อ อยากเรียนรู้
อยากทำต่อ
เกิดแรงบันดาลใจ

คิดวิเคราะห์

เข้าใจปัญหา เปรียบเทียบมุมมอง
ต่างๆ ตรวจสอบความถูกต้อง
วิเคราะห์ข้อมูล แสดงเหตุผล

คิดสร้างสรรค์

สำรวจ เสาะแสวงหาคำตอบ
สังเกต อธิบายข้อมูล สร้างแนวคิดใหม่
เชื่อมโยง บูรณาการ

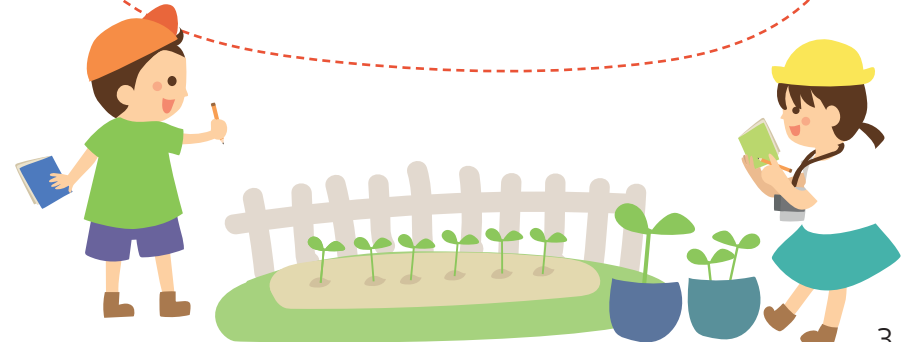
ลงมือทำ

ปฏิบัติจริง กล้าลอง
กล้าเรียนรู้ ลองลงมือทำ

ร่วมเรียนรู้ไปกับเด็กๆ

- กระตุ้นให้เด็กๆ สนใจ ชื่นชอบให้สังเกตสิ่งต่างๆ รอบตัว
- ชวนเด็กๆ ตั้งคำถาม คิด และหาคำตอบ
- ลองให้เด็กๆ ได้เล่น ลองทำ สัมผัส และเรียนรู้สิ่งต่างๆ
- ชวนเด็กๆ ให้คิดเชื่อมโยงสิ่งต่างๆ กับตัวเอง ที่บ้าน ที่โรงเรียน และสังคมรอบตัว
- ตั้งคำถามให้เด็กๆ ทำความเข้าใจเรื่องราว ปัญหา และสาเหตุของการเกิดปัญหาต่างๆ
- ตั้งข้อสังเกตให้เด็กๆ คิดถึงข้อดี-ข้อเสียของสิ่งต่างๆ ที่ได้เห็น
- ตั้งข้อสงสัยและค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมต่อจากแหล่งอื่นๆ
- ทำทายเด็กๆ ให้คิดหาแนวทางแก้ปัญหาตามวิธีของตัวเอง

“**ศาสตร์ของพระราชาไม่มีวันล้าสมัย** วิชาที่พระองค์ทรงสอนให้ได้ทุกมุมโลก เป็นศาสตร์ถนอมโลก ถนอมมนุษย์ ตลอด 70 ปีแห่งศาสตร์พระมหากษัตริย์ ในหลวงรัชกาลที่ 9 ท่านทรงสอนพวกเราไว้ครบเครื่อง วันนี้พระองค์ท่านไม่ประทับอยู่กับเราแล้ว แต่มีแสงสว่างที่ส่องทางเราตลอดเวลา ขอให้เดินตาม

หนังสือเดินทางตามรอยพระราชา คือโรดแมปให้ไปศึกษาตามเส้นทางของศาสตร์กษัตริย์ เป็นเครื่องมือเหมือนมีไกด์คอยอธิบาย พ่อแม่ลูกได้เรียนรู้พร้อมกัน เข้าใจพร้อมกัน ตรวจสอบ ลงมือปฏิบัติ บนฐานความสามัคคี

ขอให้เป็นการเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ เทียวไปสู่องค์ความรู้ที่พระองค์ประสิทธิ์ประสาทให้ เทียวดูศาสตร์กษัตริย์ ศาสตร์พระราชาจะเที่ยวได้เป็นร้อยโครงการ เหนือสิ่งอื่นใด จะเกิดความภาคภูมิใจว่าพ่อของเราเก่งเหลือเกิน พ่อเราสอนเราทุกอย่างเราเสียอีก อาจไม่ค่อยเป็นลูกที่ดีนัก ไม่ค่อยใส่ใจคำสอนของพ่อนักแต่ไม่สาย เวลานี้หนังสือเดินทางจะนำทางพวกท่านทั้งหลายไป จะเป็นเครื่องช่วยอย่างดี รับรองว่าจะบรรลุธรรม ธรรมชาติและธรรมดา และจบลงด้วยคำว่า ประโยชน์สุข”

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล

เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา

และที่ปรึกษาโครงการหนังสือเดินทางตามรอยพระราชา

แผนที่เส้นทางการเรียนรู้ ตามรอยพระราชา

10

ศูนย์ศึกษาการพัฒนา
อ่าวคุ้งกระเบน
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
จันทบุรี

20

โครงการพัฒนาป่าชุมชน
บ้านอ่าวเอ็ด จันทบุรี

26

พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ฉะเชิงเทรา

โครงการพัฒนาที่ดิน
มูลนิธิชัยพัฒนา ระยอง

32

โครงการป่าสิริเจริญวรรษ
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ชลบุรี

โครงการปลูกพืช
โดยไม่ใช้ดิน
มูลนิธิชัยพัฒนา
ปราจีนบุรี

46

42

50

โครงการห้วยโสมง
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ปราจีนบุรี

54

โรงเรียนทาสกสวิทย์
สระแก้ว

64

โครงการพัฒนาพื้นที่
รอบวัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ชลบุรี

เรียนรู้จากภูผาสู่มหานที
พัฒนาจากภูเขา ป่าน้ำ ป่าดิน สู่ท้องทะเล

เส้นทางภาคตะวันออก

- ฉะเชิงเทรา ● จันทบุรี
- ชลบุรี ● ปราจีนบุรี
- ระยอง ● สระแก้ว
- ตราด

ตะลุยเรียนรู้ จากยอดเขาสู่ท้องทะเล ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

อ่าวคุ้งกระเบน ท้องทะเลแห่งพระเมตตา

ตราประทับ

สภาพปัญหาในอดีต ทรัพยากรชายฝั่งเสื่อมโทรมจากการตัดไม้ทำลายป่า การบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลนเพื่อเปลี่ยนสภาพเป็นบ่อเลี้ยงบ่อปลา พื้นที่เพาะปลูกได้รับความเสียหายจากน้ำทะเลท่วมถึงและมีปัญหาดินเค็ม

พระราชฯ ปราชญ์นักพัฒนา มีพระเมตตาให้ฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกทำลายให้กลับมาใช้ประโยชน์ได้ดังเดิม ด้วยการ ‘พัฒนา อนุรักษ์ ฟื้นฟู จัดการ’ ทรัพยากรชายฝั่งทะเล บริเวณพื้นที่อ่าวคุ้งกระเบนและพื้นที่ใกล้เคียงให้เกิดความสมดุลในระบบนิเวศ ช่วยพัฒนาชีวิตชาวคุ้งกระเบนด้วยหลักเศรษฐกิจพอเพียง

เด็กๆ อยากรู้ไหม
ทำไมถึงเรียก
อ่าวคุ้งกระเบน ? ? ?

พื้นที่เป็นอ่าวปิดล้อมด้วยสันทราย มีทางให้น้ำทะเลเข้าออกทางเดียว และถ้ามองจากมุมสูง รูปร่างของอ่าวจะมีลักษณะคล้ายกับปลาคูกระเบน

บนพื้นที่ 85,235 ไร่ของศูนย์ศึกษา
การพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ มีทั้งเรื่องราว
ชายฝั่งให้เรียนรู้ และท้องทะเลที่เต็มไปด้วย
สิ่งมีชีวิตให้ค้นหา พร้อมแล้ว ไปตะลุยกันเลย!

ต้นทางคือป่าไม้
ปลายทางคือประมงที่ยั่งยืน
พระราชทานให้วิถีแก้ปัญหาที่ยั่งยืน
เริ่มด้วยการอนุรักษ์ดิน น้ำ ป่า จน
เกิดความสมบูรณ์ ให้วิถีทำการ
เกษตรและประมงชายฝั่งที่ยั่งยืน
เป็นที่มาของหลัก "การพัฒนาจาก
ยอดเขาสู่ท้องทะเล" อย่างแท้จริง

ทำซั้งเชือกสร้างบ้านให้ปลากันเกาะ
ซั้งเชือกก็คือสาหร่ายเทียม ที่ผูกติดไว้กับ
ปะการังเทียม เพื่อให้มีแหล่งกักตุน สัตว์น้ำขนาด
เล็ก และสัตว์น้ำขนาดใหญ่เข้ามาอยู่อาศัยหลบภัย
ก่อนที่จะเจริญเติบโตและขยายพันธุ์ต่อไป
บ้านหอยสร้างสมดุลให้หน้าทะเล
เด็กๆ จะได้หยอดปุ๋ยลงบนเชือก
ทำเป็นก้อนเล็กๆ ให้ลูกหอยเกาะ เพื่อนำไป
เลี้ยงจำหน่ายเป็นรายได้ และยังช่วยบำบัด
น้ำให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น เป็นหนึ่งในกิจกรรม
ที่ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ

สถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำ เฉลิมพระเกียรติ
6 รอบ พระชนมพรรษา
ว้าว...มาที่เดียวได้เห็นทั้งปลาทะเล ปลา
ท้องถิ่น ปลาหายาก มีทั้งหมด 36 ตู้ให้ตะลุยก
กันจนลืมเหนื่อยเลยละ สถานแสดงพันธุ์สัตว์
น้ำแห่งนี้ไม่ได้ให้แค่ความเพลิดเพลินเพียงอย่าง
เดียว แต่สร้างจิตสำนึกและให้ความรู้เกี่ยวกับ
ทรัพยากรสัตว์น้ำในด้านต่างๆ โดยไม่มีค่า
ใช้จ่ายใดๆ ด้วยนะ

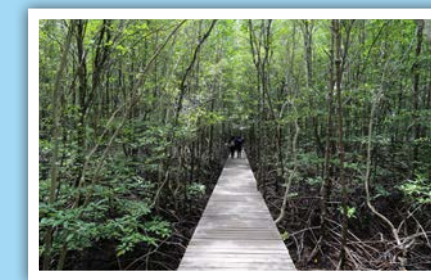
ทำปุ๋ยหมักดินเลนนาุ้ง
เด็กๆ รู้ไหมว่าดินเลนจากนาุ้งนำมาทำปุ๋ยได้นะ
แถมยังนำไปใช้ในแปลงสาธิตปลูกไม้ผล และพืชผัก
ต่างๆ ของอ่าวคุ้งกระเบนได้อีกด้วย

การปลูกพืชในโรงเรือนพลาสติก
แบบง่ายต้นทุนต่ำเป็นต้นแบบให้เกษตรกร
นำไปปรับใช้ เพื่อแก้ปัญหาการปลูกพืชไม่ได้ผล
เนื่องจากดินเค็ม เปลี่ยนมาปลูกพืชผักผลไม้
ในกระถางหรือตะกร้า เช่น เมล่อน มะเขือเทศ
เป็นต้น ทำให้เห็นว่าแม้เป็นพื้นที่ชายฝั่งก็ปลูก
พืชผัก ผลไม้ได้

ดูปลาการ์ตูนที่โรงเพาะฟัก
ที่โรงเพาะพันธุ์ มีปลาการ์ตูนในบ่อกว่า 10 สายพันธุ์ ให้เด็กๆ
ตื่นตาตื่นใจ เป็นการเพาะขยายพันธุ์เพื่อทดแทนการจับจากธรรมชาติ

เดินเล่น+เรียนรู้ป่าชายเลน

เส้นทางเดินป่าชายเลนมีระยะ
ทางทั้งหมด 1,793 เมตร เพื่อเดิน
เรียนรู้ระบบนิเวศของป่าชายเลนที่มี
ต้นไม้หลากหลายชนิดและสัตว์น้ำที่
อยู่ร่วมกันอย่างสมดุล มีจุดไหนบ้าง
เด็กๆ มาเดินสำรวจกันเถาะ

รู้ไหมป่าชายเลน สำคัญกับท้องทะเลยังไง ?

- เป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำ เช่น กุ้งทะเล
 - แหล่งหลบภัยของสัตว์น้ำและสัตว์บก
 - ช่วยกักเก็บโคลนและเลนในทะเล
 - ป้องกันการกัดเซาะของชายฝั่งทะเล
 - ช่วยดูดซับธาตุอาหารที่เกิน
- ความจำเป็นก่อนไหลลง
สู่ท้องทะเล

จุดที่ 1 ปูแสม
แสมขาวต้นใหญ่
อายุนับร้อยปี ชาว
บ้านเรียกติดปากว่า
"ปูแสม"

จุดที่ 8 เฝิงทาร์ง
อธิบายระบบนิเวศวิทยาบริเวณ
รอยต่อระหว่างป่าบกและป่าชายเลน

จุดที่ 7 ประมง
เลี้ยงกุ้งระบบปิด
โดยใช้ป่าชายเลนดูดซับธาตุอาหาร
และบำบัดน้ำทิ้งโดยวิธีธรรมชาติ

เป็นท่าจอดเรือคายัค

จุดที่ 3 หมด มิกิจกรรมให้พายเรือชมป่า

อนุสรณ์ "หมุด" หรือ "พะยูน" ที่ในปัจจุบันใกล้สูญพันธุ์

จุดที่ 2 ชมวิว

ศาลาที่สร้างขึ้น ออกไปในอ่าว มองเห็นแนวป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์

4

3

5

จุดที่ 5 ป่าไม้-ประมง

การปลูกป่า
ขายเลนควบคู่
กับการเลี้ยง
ปลากะพงขาว

6

จุดที่ 6 ลำพู ความสัมพันธ์ของหิ่งห้อยกับต้นลำพู

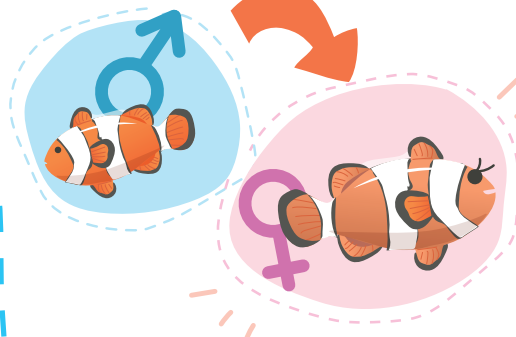
ป่าชายเลนกรองน้ำทั้งจากนาุ้ง
ก่อนลงทะเลอ่าวคังกระเบน

น้ำทั้งจากการเลี้ยงกุ้ง มีธาตุอาหารจำนวนมาก ซึ่งถ้ามีมากเกินไปในแหล่งน้ำจะทำให้ให้น้ำเสีย ป่าชายเลนคอยทำหน้าที่ดูดซับธาตุอาหารเหล่านี้ให้น้อยลง ทำให้น้ำทะเลมีคุณภาพที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตของสัตว์น้ำต่างๆ

ใต้ท้องทะเลธรรมชาติ
มีการหมุนพันธุ์อะไรบ้างนะ ?

ลองจับคู่
ภาพปลา
กับชื่อพันธุ์ดูสิ

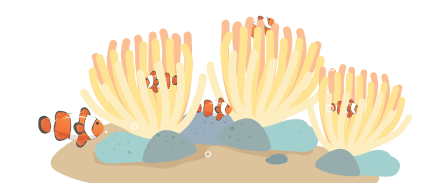

ปลาการ์ตูนเปลี่ยนเพศได้ ?

ปลาทุกตัวจะเป็นเพศผู้ทั้งหมด และมีปลาตัวที่ใหญ่ที่สุดตัวเดียวที่เปลี่ยนเป็นเพศเมีย และเป็นผู้นำฝูง

เพศผู้กับเพศเมียต่างกันยังไง ?

เพศเมีย มีสีส้มไม่สดใส ปกป้องอาณาเขต
เพศผู้ มีขนาดเล็กและสีส้มสวยงาม

ปลาการ์ตูนกับดอกไม้ทะเล

ดอกไม้ทะเลมีเข็มพิษแต่ไม่เป็นอันตรายกับปลาการ์ตูน เพราะปลาการ์ตูนมีเมือกช่วยป้องกันพิษดอกไม้ทะเลได้

เด็กๆ จำได้มั๊ยว่า
Nemo
เป็นพันธุ์อะไร ?

อินเดียนแดง ดำ ส้มขาว ทอง

ลายปล้อง อานม้า แดง มะเขือเทศ

เพอร์คูล่า แดงดำ

ความสมบูรณ์ของทะเล เริ่มต้นจากป่าชายเลน

เด็กๆ เดินสำรวจดูชีว่าป่า
ชายเลนมีสิ่งมีชีวิตอะไรอยู่บ้าง

สัตว์น้ำน่ารัก

เด็กๆ ได้ยินไหม
ที่ดังเหมือนเสียงติดนิ้ว
มันคือเสียงอะไรนะ ?

กุ้งติดชัน จะทำเสียงดัง
ป๊อก-ป๊อก หรือเสียงเหมือนติดนิ้ว
เพื่อให้ศัตรูตกใจ แล้วใช้ก้ามอีกข้าง
หนึ่งที่เล็กกว่าติดน้ำเสหน้าของศัตรู
เพื่อป้องกันตัว กุ้งติดชันชอบซ่อนตัว
อยู่ในรูบริเวณพื้นดินป่าชายเลน

ปูอะไรเอ่ย เป็นอัญมณีแห่งป่าชายเลน ?

ปูก้ามดาบ มีก้ามขนาดใหญ่ข้างใดข้างหนึ่ง และมีสีส้มสวยงาม จึงได้
ชื่อว่าเป็นอัญมณีแห่งป่าชายเลน

ปลาอะไรอยู่ได้ทั้งบนบกและในน้ำ ?

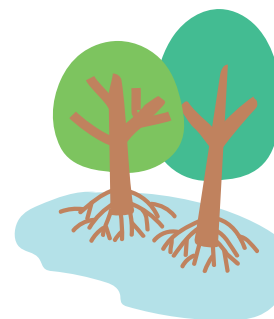
ปลาตีน สามารถเดิน ปีนป่าย และกระโดดได้เมื่อ
อยู่บนบก มีผิวและช่องเหงือกที่พิเศษ ทำให้หายใจได้
ทั้งในน้ำและบนบก

ต้นไม้น่ารัก

เด็กๆ อยากรู้ไหม ทำไมต้นไม้ในป่าชายเลน
อยู่ในน้ำเต็มตลอดเวลาถึงไม่ตาย

พันธุ์ไม้ป่าชายเลนต้องการน้ำจืดในการเจริญเติบโตเหมือนต้นไม้
ทั่วไป แต่จะมีต่อมขับเกลืออยู่ที่ท้องใบ ทำหน้าที่ขับความเค็มในน้ำทะเล
ให้เหลือแต่น้ำจืด เช่น ต้นแสม ต้นเหืองปลาหมอ เป็นต้น

รากอากาศคืออะไร ?

รากอากาศทำหน้าที่ลำเลียง
ออกซิเจน ผ่านรากที่อยู่ใต้ดินเลน เข้า
สู่ลำต้น ทำให้ต้นไม้ป่าชายเลนเจริญ
เติบโตและดำรงชีวิตอยู่ได้

ด้วยศาสตร์ของพระราชทานที่เห็นความสำคัญของแหล่งต้นน้ำและ
ความสมบูรณ์ของป่า ที่มีผลต่อชีวิตประชาชนแก้ปัญหาโดยใช้ธรรมชาติ
ช่วยธรรมชาติ จากป่าเสื่อมโทรม ก็พลิกฟื้นกลับมาอุดมสมบูรณ์ เกิด
อาชีพหล่อเลี้ยงคนในชุมชนอย่างยั่งยืน

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ต.คลองขุด อ.ท่าใหม่ จ.จันทบุรี

เปิดให้เข้าเยี่ยมชมได้ทุกวัน เวลา 08.00 - 18.00 น.

0 3943 3216-8

www.fisheries.go.th/cf-kung_krabaen

การเดินทาง

ตราประทับ

รักษ์ป่าผืนสุดท้ายแห่งบ้านอ่างเอ็ด โครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านอ่างเอ็ด

เจ้าหญิงนักพัฒนา
ผู้คืนป่าผืนสุดท้ายสู่ชุมชน

เพราะป่าคือแหล่งต้นน้ำและมีความสัมพันธ์กับคนในชุมชน สมเด็จพระรัตนราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี จึงเห็นถึงความจำเป็นที่จะอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่าไม้บนพื้นที่ 160 ไร่ 1 งาน 86 ตารางวา ซึ่งเป็นป่าผืนสุดท้ายของบ้านอ่างเอ็ดไว้

พระราชทานพระราชดำริให้จัดทำโครงการพัฒนาเป็นป่าชุมชนบ้านอ่างเอ็ด (มูลนิธิชัยพัฒนา) เพื่อเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ สนับสนุนให้ชุมชนรู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืน

รักษ์ = อนุรักษ์

เด็กๆ รู้ไหมว่า
ป่าชุมชน
คืออะไร

การดำรงชีวิตของคนในชุมชนที่ต้องอาศัยป่าหรือที่ดินรอบๆ ป่า โดยมีองค์กรหรือชาวบ้านมาบริหารจัดการอย่างเหมาะสม และยังคงความเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้

ชีวิตของชุมชน ขึ้นอยู่กับความอยู่รอดของป่า

มีป่า มีอาชีพ ป่า
เป็นแหล่งต้นน้ำ ให้
ที่ดินเพื่อการเพาะปลูก เป็น
แหล่งอาหาร และปัจจัยในการ
ดำรงชีพ

ภูมิปัญญาชาวบ้านคงอยู่ เมื่อมีป่า ปราชญ์ชาวบ้าน
ก็มีบทบาท ถ่ายทอดภูมิปัญญาให้คงอยู่กับคนรุ่นหลัง
ผ่านการจัดอบรมค่ายเยาวชนเดินตามรอยพระราช
เรียนรู้เรื่องสัตว์ป่าและพันธุ์ไม้ต่างๆ ในป่าชุมชน

เดินสำรวจป่าผืนสุดท้ายของบ้านอ่างเอ็ด

เส้นทางศึกษาธรรมชาติในป่า มีระยะทาง 1.5 กม.
เด็กๆ จะได้เรียนรู้แหล่งสมุนไพร พืชอาหารพื้นบ้าน
แหล่งอาศัยของสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกกว่า 20 ชนิด
และสัตว์เลื้อยคลานกว่า 31 ชนิด

เส้นทาง
กลางวัน

รู้จักสมุนไพรและพืชอาหาร
พื้นบ้านนานาพรรณ และไม้ยืนต้น
อีกกว่า 50 ชนิด กับปราชญ์ชาว
บ้านตัวจริง

ในป่ามีสมุนไพรอะไรที่เด็กๆ รู้จักบ้าง ?

ไม้กระเทียม

เถาวัลย์ต้นบอระเพ็ด ส่วน
ของเนื้อไม้กินแก้อาการปวดหัว

เต่าร้างหนู

ใบสีเขียวสด ใบเหมือนครีบกปลา
รากกินแก้ไข้ในได้

สัตว์หน้าดินตัวจิ๋วคุณภาพดิน

แมลงหางดีด

กินสารอินทรีย์ในดินเป็นอาหาร

แมลงชีปะขาว

เป็นแมลงน้ำ ที่
อายุสั้นที่สุดในโลก
มีความไวต่อมลพิษ

ในน้ำ และชอบอยู่ในแหล่งน้ำสะอาด
เท่านั้น

กิจกรรม ภูมิปัญญาชาวบ้านป่าอ่างเอ็ด

ทำกระดาษจากต้นกล้วยไข่ เป็นผลิตภัณฑ์ที่ทำ
จากวัตถุดิบท้องถิ่นร่วมกับภูมิปัญญาชาวบ้าน

ทำอาหารวัตถุดิบจากป่า เป็นกิจกรรมให้เด็กๆ
ใช้พืชอาหารท้องถิ่นในป่ามาทำอาหารกินด้วยตัวเอง

ดูสัตว์ดอง เช่น หนูชนิดต่างๆ เพื่อ
ให้รู้ว่าจะแต่ละชนิดเป็นอย่างไร
มีพิษมากน้อยแค่ไหน

ร่อนพลอย
ร่อนพลอยด้วยมือแบบวิธีดั้งเดิม

โครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านอ่างเอ็ด (มูลนิธิชัยพัฒนา) ต้นแบบของป่าชุมชนที่มีการอนุรักษ์
ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า โดยสร้างผู้นำเยาวชนให้เป็นกำลังสำคัญที่จะอนุรักษ์ให้ป่าอยู่คู่กับ
ชุมชนต่อไป

i โครงการพัฒนาป่าชุมชนบ้านอ่างเอ็ด (มูลนิธิชัยพัฒนา)

📍 ต.ตกรม อ.ขลุง จ.จันทบุรี

🕒 เปิดให้เข้าชมโครงการวันจันทร์-ศุกร์ เวลา 8.30 - 16.30 น.

☎ 08 9833 8600

📌 KhorngkarPhatthnaPaChumchnBanXangEd

การเดินทาง

ตามรอย พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติ ที่มีชีวิต

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

พื้นที่ที่หลายหมื่นไร่ของอำเภอนมสรวงมาจากเคยเป็นป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ที่สุดแห่งหนึ่งของไทย เมื่อมีการสร้างถนนทางหลวง ทำให้มีการระเบิดหินไปทำถนน พื้นที่ป่าดงดิบที่เคยอุดมสมบูรณ์จึงกลายเป็นที่ดินเสื่อมโทรมในเวลาต่อมา

พระราชกเห็นถึงปัญหาป่าไม้ แหล่งน้ำ และดินเสื่อมโทรม จึงมีพระราชดำริให้เริ่มก่อตั้ง ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน ให้เป็นศูนย์ตัวอย่างรวมการพัฒนาด้านเกษตรกรรมที่สมบูรณ์แบบ เพื่อให้เกษตรกรสามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้อย่างยั่งยืน

ตราประทับ

???

เด็กๆ รู้ไหม
พระราชกแก้ปัญหา
ป่าและที่ดิน
เสื่อมโทรมยังไง ?

ทำไมถึงเรียก “เขาหินซ้อน”

เพราะพื้นที่มีเขาหินตามธรรมชาติ
ก้อนเล็กก้อนใหญ่วางซ้อนทับสลับกัน
อยู่อย่างธรรมชาติ จึงมีชื่อว่า “เขาหิน
ซ้อน” นั่นเอง

ภายในพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต
พื้นที่กว่า 1,895 ไร่ มีอะไรให้ตามรอยบ้างนะ

สมุนไพรชนิดไหนนะ
ที่เอามาทำสบู่
เด็กๆ ลองถาม
พี่เจ้าหน้าที่ดูสิ

???

แปลงนาสาธิต
เกษตรทฤษฎีใหม่

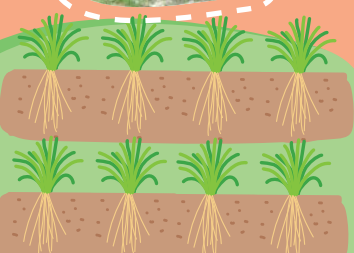

แปลงนาสาธิต
ทำเกษตรทฤษฎีใหม่
ผสมผสานทั้งพืชไร่ พืชสวน และ
เลี้ยงสัตว์ในสัดส่วนที่เหมาะสม

สวนป่าสมุนไพร

สวนป่าสมุนไพรเขาหินซ้อน

มีสมุนไพรให้เรียนรู้ภายในสวนป่ามากถึง 900
ชนิด และสมุนไพร 9 ชนิดยังเอามาแปรรูปเป็น
แชมพู สบู่ ครีมหาผิว หรือผลิตภัณฑ์ต่างๆ ด้วย

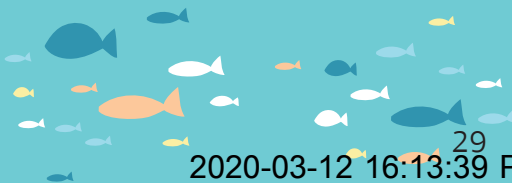
แปลงขยายพันธุ์หญ้าแฝก

เป็นแปลงสาธิตที่รวมหญ้าแฝกไว้หลากหลายสายพันธุ์ ซึ่งหญ้าแฝกช่วยป้องกันการพังทลายของดิน และสร้างความชุ่มชื้นให้กับพื้นที่ที่มีไม้ยืนต้นและแปลงพืชผลต่างๆ

เพาะเลี้ยงปลาและกบ
ที่งานประมง

เป็นต้นแบบให้ประชาชนมาศึกษา
เรียนรู้ และนำไปสร้างรายได้ให้ตัวเอง
ต่อไป

พระราชารองเรา

แก้ปัญหาป่าไม้และดินอย่างไรนะ

ฟื้นฟูสภาพดิน พัฒนาปรับปรุงดินโดยใช้ปุ๋ยพืชสดและการปลูกพืชตระกูลถั่วเป็นพืชแซม เป็นการป้องกันศัตรูพืชโดยวิธีธรรมชาติอีกด้วย

รู้ไหม ดินที่นี่เคยมีปัญหาอะไรนะ

ในอดีตเคยเป็นดินทรายที่ปลูกพืชผักไม่ได้ แต่เพราะพระราชารองทำให้ดินทรายกลายเป็นดินที่เพาะปลูกได้

ฟื้นฟูสภาพป่า ปลูกไม้ผลเพิ่ม ทำสวนสมุนไพร ปลูกพืชที่ช่วยบำรุงดิน และรวบรวมพันธุ์ไม้ป่าหายากในภาคตะวันออก

ส่งเสริมการเกษตรและประมง เช่น
สาธิตการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในกระชังและการเพาะ
เลี้ยงพันธุ์ปลาสวยงาม

ระบบสหกรณ์ แนะนำส่งเสริมระบบสหกรณ์ให้กับเกษตรกร เช่น ให้บริการสินเชื่อ ฝึกอบรมการแปรรูปผลผลิตเพื่อจำหน่าย ให้เกษตรกรมีรายได้ที่มั่นคง

เมื่อมีป่า มีแหล่งน้ำ มีพื้นที่เรียนรู้เกษตรกรรวม ประชาชนก็สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้อย่างยั่งยืน

ดินทรายเป็นอย่างไร
ทำไมถึงปลูกพืชได้ไม่ดีนะ
แล้วทำอย่างไร
ให้ดินทรายกลายเป็นดิน
ที่ปลูกพืชได้

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ต.เขาหินซ้อน อ.พนมสารคาม จ.ฉะเชิงเทรา

เปิดให้เข้าชมโครงการวันจันทร์-ศุกร์ เวลา 8.30 - 16.30 น.

0 3859 9105-6

www.khaohinsorn.com

การเดินทาง

ตราประทับ

เดินเที่ยวป่า“ห้องเรียนธรรมชาติ” โครงการป่าสิริเจริญวรราชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

พระราชาสอนเราให้รักป่า

ย้อนไป 27 ปีที่แล้ว จังหวัดชลบุรีมีพื้นที่เป็นป่าเสื่อมโทรมบริเวณกว้าง ทำให้พื้นที่ป่าและแหล่งน้ำลดลง สัตว์ป่าไม่มีแหล่งอาศัย ชาวบ้านก็ไม่ได้ใช้ประโยชน์จากป่า

พระราชามีความห่วงใยจึงให้ฟื้นฟูป่าบริเวณเขาชีโอน จังหวัดชลบุรี ให้กลับมาอุดมสมบูรณ์ ทรงคิดวิธีฟื้นฟูป่า ดูแลและรักษาป่า เพื่อประชาชนในพื้นที่และที่ใกล้เคียงได้ใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน เป็นที่มาของโครงการป่าสิริเจริญวรราช อันเนื่องมาจากพระราชดำรินั่นเอง

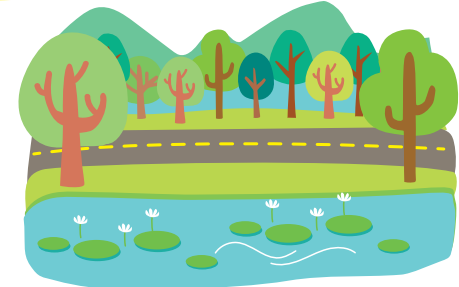
ทำไมถึงเรียก
ที่นี่ว่า
“ป่าแห่งความรัก” ? ? ?

พระราชูปถัมภ์ป่าเพื่อ
มอบเป็นของขวัญแด่พระ
ราชินี ในโอกาสทรงมี
พระชนมพรรษา ครบ 60
พรรษา เมื่อปี พ.ศ. 2535
ป่าสิริเจริญวรราชฯ แห่งนี้จึง
มีอีกชื่อว่า “ป่าแห่งความรัก”

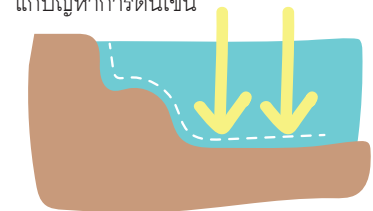
แทนความรักของพระราชินี มีต่อพระราช
“พระเจ้าอยู่หัวเป็นน้ำ ฉันจะเป็นป่า ป่าที่ถวายความจงรักภักดีต่อน้ำ
พระเจ้าอยู่หัวสร้างอ่างเก็บน้ำ ฉันจะสร้างป่า”
พระราชดำรัสของพระราชินี

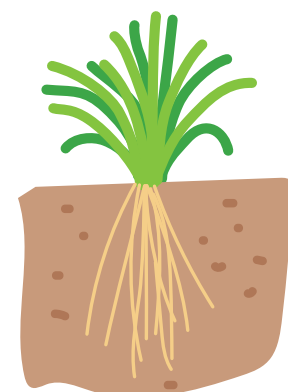
จากป่าเสื่อมโทรม กลายเป็นป่าสมบูรณ์ได้ยังไงกันนะ

ขุดลอกบึงน้ำ
แก้ปัญหาการตื้นเขิน

ทำถนนรอบบึง
และถนนเชื่อมโยงบึงแต่ละแห่ง

ปลูกแฝก
แก้ปัญหาการไหล
ของเศษดิน หิน
ที่ไหลลงบึงน้ำ

ปลูกต้นไม้ยืนต้นและไม้ประดับ
เพื่อพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ป่าทั้งป่า...คือห้องเรียนธรรมชาติ

กิจกรรมยิง EM ball ลงสระบัว

EM ball ช่วยบำบัดให้น้ำ
มีคุณภาพที่ดีขึ้น
และเพิ่มปุ๋ยให้บัว
ที่หนาแน่นในบ่อ
ได้สารอาหาร
ที่เพียงพอ
เด็กๆ อย่าลืมนะ

เด็กๆ รู้ไหม
ฝ่ายชะลอความชุ่มชื้น
สำคัญกับป่ายังไง

ฝ่ายชะลอความชุ่มชื้น คือการ
ชะลอไม่ให้น้ำไหลลงสู่ลุ่มน้ำ
เพื่อให้ดินกักเก็บความชุ่มชื้น
ไว้ได้นาน

เส้นทางศึกษาธรรมชาติ
ไปเดินสำรวจกันว่ามียะไรบ้าง

สวนศึกษาธรรมชาติ

เดินชมพันธุ์ไม้ธรรมชาติ
และพืชสมุนไพร ที่จัดไว้ให้
ง่ายต่อการเยี่ยมชม

เส้นทางเดิน
ศึกษาธรรมชาติบนไหล่เขา
เรียนรู้และทดลอง
ทำฝ่ายชะลอน้ำ
ช่วยให้ป่าชุ่มชื้น

สวนรวมพันธุ์ไม้ดอกหอมไทย
รวมพันธุ์ดอกไม้ที่ออกดอก
ทั้งปี และตามฤดูกาล

สวนรวมพันธุ์บัวไทย
รวมบัวนานาพันธุ์ในอ่างเก็บน้ำ
ขนาดใหญ่

สวนรวมพันธุ์กล้วยไทย
ดูการเติบโตของกล้วยนานาชนิด

คูการปลูกป่า
ตามแนวทางปลูกป่า 3 อย่าง
ได้ประโยชน์ 4 อย่าง

โรงอนุบาลสัตว์
และทอดสัตว์
ชมสัตว์ป่าโดยไม่รบกวน

ปลูกป่า 3 อย่าง ได้ประโยชน์ 4 อย่าง ตามแนวพระราชดำริ
ปลูกป่า 3 อย่างคือ ปลูกไม้ใช้สอย ไม้กินได้ และไม้เศรษฐกิจ
ได้ประโยชน์ 4 อย่างคือ ได้กินพืชผล ได้ไม้ทำที่อยู่อาศัย ได้ไม้ไว้ทำฟืน
และป่าสามารถช่วยอนุรักษ์ดินและน้ำได้

ตลอดเส้นทางศึกษาธรรมชาติ เด็กๆ เจอสัตว์อะไรบ้างนะ

เจออะไรอีกบ้าง
วาดเลยยย!

นกกินปลีแก้มสีทับทิม

กิ้งก่า

ผีเสื้อ

ผีเสื้อกลางคืน

กระรอกดำ

Four empty rounded rectangular boxes for drawing or writing.

ป่าแห่งนี้มีประโยชน์กับใครบ้าง

ป่าสิริเจริญวรรษฯ ที่มีพื้นที่กว่า 2,200 ไร่ มีประโยชน์ตั้งแต่ใน
ป่ายันชุมชน มาดูกันว่าทำไมป่าจึงมีสำคัญมากต่อทุกคน

ประชาชนมีอาชีพ
และได้ใช้ประโยชน์จากป่า
ของโครงการฯ

เป็นแหล่ง
ศึกษาธรรมชาติ
สำหรับคนทั่วไป
ศึกษาหาความรู้

เป็นแหล่งที่อยู่อาศัย
และขยายพันธุ์สัตว์ป่า

ป้องกันการบุกรุก
ทำลาย
ทรัพยากรธรรมชาติ

อนุรักษ์ดิน แหล่งต้นน้ำ
และระบบนิเวศวิทยา
ของป่าดั้งเดิม

ป่า
เกี่ยวข้องกับเรายังไง
เด็กๆ ลองคิดดูซิ

มีป่า-มีอาหาร = มีผักผลไม้ปลอดสารพิษกิน
มีป่า-มีความสุข มีอาชีพ = อาหารมี จึง
ไม่อดตาย เหลือกินขายได้

มีกิจกรรมอะไรอีกบ้าง ที่ทั้งสนุกและรักษัธรรมชาติ

☀️ เส้นทางปั่นจักรยานรอบป่า

การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวปั่นจักรยานรอบป่า นอกจากเพื่อเปิด
เส้นทางเรียนรู้เชิงนิเวศแล้ว ยังเป็นแนวชายแดนป้องกันการเสียพื้นที่
ป่าด้วย

☀️ ค่ายปลูกป่าในใจคน เด็กๆ จะได้เรียนรู้อยู่กับป่าผ่านกิจกรรม
จากพี่ๆ ป่าไม้ เป็นเวลา 3 วัน 2 คืน

- วันที่ 1 กิจกรรมสนทนากับครูป่า (พี่ๆ เจ้าหน้าที่ป่าไม้ใจดี)
- วันที่ 2 กิจกรรมรู้จักป่า ทำฝายชะลอน้ำ ฝึกค่ายเชือก
- วันที่ 3 ดูแสงแรกของสัตว์ป่า และปลูกต้นไม้

ได้มาที่นี่แล้ว
เด็กๆ รู้สึกอย่างไร
บ้างนะ

เด็กจะได้อะไร จากค่าย “ปลูกป่าในใจคน”

ปรัชญาการพัฒนาป่าของพระราชาคือ
ทำให้ทุกคนรักป่าจากจิตสำนึกจริงๆ
มากกว่าการบังคับหรือให้ความรู้
แต่ควรจะปลูกต้นไม้ลงในใจคนเสียก่อน
ให้คนรู้สึกอยากปลูกและรักษาต้นไม้ด้วยตัวเอง

เมื่อมีพื้นที่ป่าซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำ ฝนก็ตกต้องตามฤดูกาล เกษตรมีน้ำไว้ทำสวนทำนา เมื่อ
คนในชุมชนมีรายได้ ชุมชนก็เข้มแข็งและยั่งยืน

i โครงการป่าสิริเจริญวรรษ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
📍 ต.นาจอมเทียน อ.สัตหีบ จ.ชลบุรี
🕒 เปิดให้เข้าชมวันจันทร์-เสาร์ เวลา 08.00-16.30 น.
☎ 08 1782 4032

การเดินทาง

ตะลุมสวนผลไม้ของพระราช โครงการพัฒนาที่ดิน มูลนิธิชัยพัฒนา จังหวัดระยอง

ตราประทับ

สวนผลไม้ผสมผสาน

เจ้าหญิงนักพัฒนา มีพระราชดำริให้ปรับปรุงพื้นที่
บ้านสามแยกประแสร์ ต.คลองปูน อ.แกลง จ.ระยอง
และฟื้นฟูสภาพสวนไม้ผลให้มีความอุดมสมบูรณ์ โดย
ใช้เทคโนโลยีการผลิตพืชที่ถูกต้องเหมาะสม จัดทำ
แปลงต้นแบบผลไม้แบบผสมผสานตามศาสตร์ของ
พระราชฯ แปลงศึกษาทดสอบพันธุ์ปาล์มน้ำมัน และ
แปลงป่าชุมชนเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ยั่งยืน

เด็กๆ รู้ไหม
แปลงผลไม้
แบบผสมผสาน
เป็นยังไง ?

ในสวนผลไม้
ของพระราชฯ
มีผลไม้
อะไรบ้างนะ ?

เรียนรู้ธรรมชาติ

ไปลุยสวนของพระราชากันเถอะ

พื้นที่ประมาณ 32 ไร่ ในสวนผลไม้ของพระราชามีอะไรให้สนุกเรียนรู้บ้างนะ

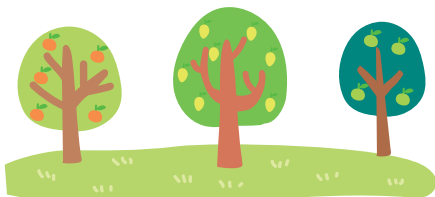
แปลงผลไม้ผสมผสาน

คือการผสมผสานไม้ผลชนิดต่างๆ เข้าด้วยกัน อย่างลงตัวและเกื้อกูลกัน โดยใช้ดิน น้ำ แสงแดด ให้เกิดประโยชน์สูงสุด สร้างสภาพแวดล้อม ให้ความสมดุลอย่างต่อเนื่อง

แปลงปลูกมะนาวในบ่อซีเมนต์

มะนาวสามารถออกลูกนอกฤดูได้ เพราะปลูกในบ่อซีเมนต์ง่ายต่อการรดน้ำและบังคับให้ออกลูกนอกฤดู

แปลงปลูกพืชหมุนเวียน

การปลูกพืชหลายชนิดที่ต่างชนิดกัน ในบริเวณเดียวกันตามลำดับของฤดู ช่วยให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้ต่อเนื่อง ไม่ต้องรอผลผลิตที่ใช้เวลานานเพียงอย่างเดียว

เด็กๆ ลองสังเกตดูสิ พืชอะไรบ้างที่ปลูกแซม ต้นเงาะ มังคุด และลองกองอยู่บ้าง ?

อาคารปฏิบัติการเพาะเห็ด

โรงเพาะเห็ดนางฟ้า เปิดให้มาเรียนรู้ดูการสาธิตได้ตลอดทั้งปี

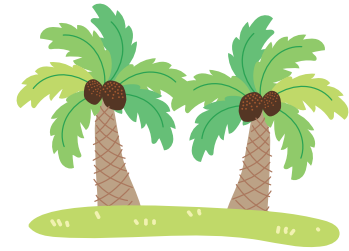

มาลุยสวนผลไม้ ช่วงไหนถึงดี ?

ช่วงเดือน พฤษภาคม - มิถุนายน ผลไม้ออกผลผลิตพอดี

“ลองกอง” กับ “ทุเรียน” ต้นไหนต้องการน้ำเยอะกว่ากันนะ

ลองกอง ชอบน้ำน้อย เพราะออกดอกตอนน้ำแล้ง ทุเรียน ต้องการน้ำเยอะ ชอบร่มเงา

โรงผลิตปุ๋ยอินทรีย์เติมอากาศ

คือการผลิตปุ๋ยหมักแบบไม่ต้องพลิกกลับ ใช้เวลาแค่ 90 วันก็ได้อปุ๋ยหมักคุณภาพดี เพื่อใช้ในการเกษตร ช่วยลดการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีได้

แปลงป่าชุมชน

มีพื้นที่ประมาณ 9 ไร่ พัฒนาจากแปลงยางพาราเก่าที่หมดสภาพการกรีดยางให้เป็นป่าชุมชน ประชาชนเข้ามาใช้ประโยชน์ และศึกษาพืชท้องถิ่นในชุมชน

นอกจากแปลงสาธิต ยังมีการขายพันธุ์กล้าไม้ผลพันธุ์ดีเพื่อจัดจำหน่าย และทดลองแปรรูปผลผลิตต่างๆ เพื่อเป็นรายได้เสริมให้กับโครงการด้วย

โครงการพัฒนาที่ดินมูลนิธิชัยพัฒนา จังหวัดระยอง

ต.คลองปูน อ.แกลง จ.ระยอง

08 9382 2705

www.chaipat.or.th

การเดินทาง

แปลงร่างเมล็ดพันธุ์ เป็นแปลงผักไม้ใช้ดิน โครงการปลูกพืชโดยไม่ใช้ดิน มูลนิธิชัยพัฒนา

ไม่ต้องใช้เงินเยอะ
ก็ปลูกผักไม้ใช้ดินได้

ตราประทับ

เนื่องจาก ต.บ้านพระ อ.เมือง จ.ปราจีนบุรี เป็นพื้นที่ที่มีความพร้อม
เจ้าหน้าที่พัฒนาจึงมีพระราชดำริให้ทำที่แห่งนี้เป็นโครงการนำร่อง และ
แปลงสาธิตการปลูกพืชโดยไม่ใช้ดินต้นทุนต่ำ ประยุกต์ใช้วัสดุในท้องถิ่น
มาดัดแปลงเป็นโต๊ะปลูกผักปลอดภัย ส่งเสริมรายได้ให้คนในชุมชน

โอ้โฮ
ปลูกผักไม้ใช้ดิน
มีข้อดีเยอะจัง

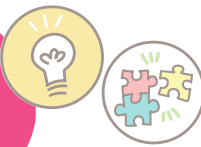

- ดินไม่ดี สภาพแวดล้อมไม่ดี ก็ยังปลูกได้
- ใช้พื้นที่ไม่เยอะ แรกยังได้ผลผลิตดี
- ประหยัดเวลา ไม่ต้องเตรียมดินให้ยุ่งยาก
- ปลูกได้ต่อเนื่องตลอดปี
- ปลูกได้เยอะขึ้น ก็ได้เงินเยอะขึ้น

เด็กๆ ลองคิดดูสิว่า
ที่บ้านเรามีของใช้อะไร
มาทำแปลงผัก
ได้บ้าง

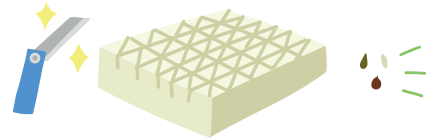
กะละมัง ไม้ไผ่ และ
กระเบื้องเก่ามาดัดแปลง
เป็นโต๊ะปลูกผักได้ ประหยัดกว่า
แต่ปลูกผักได้เหมือนกัน

มาแปลงร่างเมล็ดพันธุ์กันเถอะ

ภายในพื้นที่ประมาณ 15 ไร่ของโครงการ เป็นพื้นที่สาธิตและฝึกอบรมการปลูกพืชโดยไม่ใช้ดินในรูปแบบต่างๆ มาดูกันดีกว่าว่าจากเมล็ดพันธุ์ จะกลายเป็นผักสดสะอาด ปลอดภัยให้เรา กินได้อย่างไร

4 ขั้นตอนอย่างง่าย ก่อนจะเป็นผักสดสะอาดพร้อมกิน

เพาะ เป็นขั้นตอนที่ต้องเริ่มต้น
เริ่มจากต้องกรีดแผ่นฟองน้ำ แล้วเอา
ไปแช่น้ำ ทำช่องเพื่อหยอดเมล็ด

ย้ายปลูก เอาต้นกล้าที่แข็งแรง

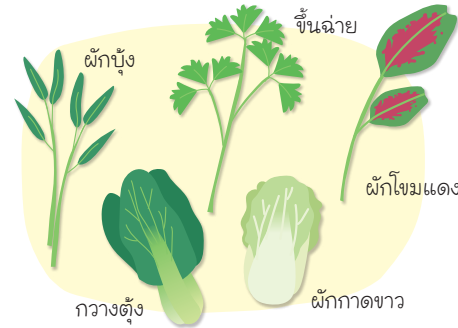
อนุบาล ย้ายต้นกล้ามาใส่
กระถาง ใช้เวลา 7 วันรอให้ต้น
กล้าแข็งแรง

เก็บผลผลิต รอ 2-3 อาทิตย์
ก็เก็บผักสดๆ จากแปลงได้แล้ว

มีผักอะไรบ้างในแปลงผักไม้ใช้ดิน

ผักไทย 5 ชนิด ใช้เวลาเก็บเกี่ยวโดยเฉลี่ย 30 วัน

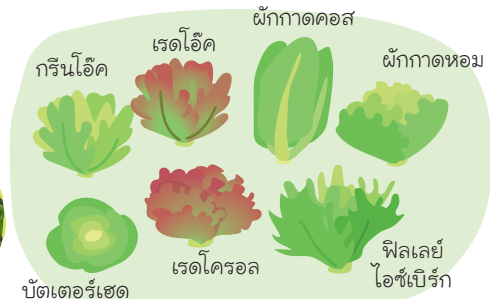

ข้อดีของผักไทย
ขึ้นง่าย เก็บได้ไว ทนต่อ
สภาพอากาศได้ดี

ผักสลัด 6 ชนิด
ใช้เวลาเก็บเกี่ยว 45 วัน

ข้อดีของผักสลัดคือ
ขายได้ราคาดี แต่เมล็ด
ราคาสูง ใช้เวลากว่าที่จะเกี่ยว
ได้นานกว่าผักไทย

เห็นมั๊ยเด็กๆ ปลูกผักโดยไม่ใช้ดินทำง่าย แถมยังได้ผักที่ปลอดภัยได้มาตรฐาน
และช่วยส่งเสริมรายได้ชุมชนด้วยศาสตร์พระราชาตามหลัก “ความพอเพียง”

i โครงการปลูกพืชโดยไม่ใช้ดิน มูลนิธิชัยพัฒนา

หมู่ 14 ต.บ้านพระ อ.เมือง จ.ปราจีนบุรี

0 3747 1606

โครงการปลูกพืชไร้ดิน มูลนิธิชัยพัฒนาฯ

การเดินทาง

เที่ยวอ่างเก็บน้ำ ของพระราช โครงการห้วยโสมง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จ.ปราจีนบุรี

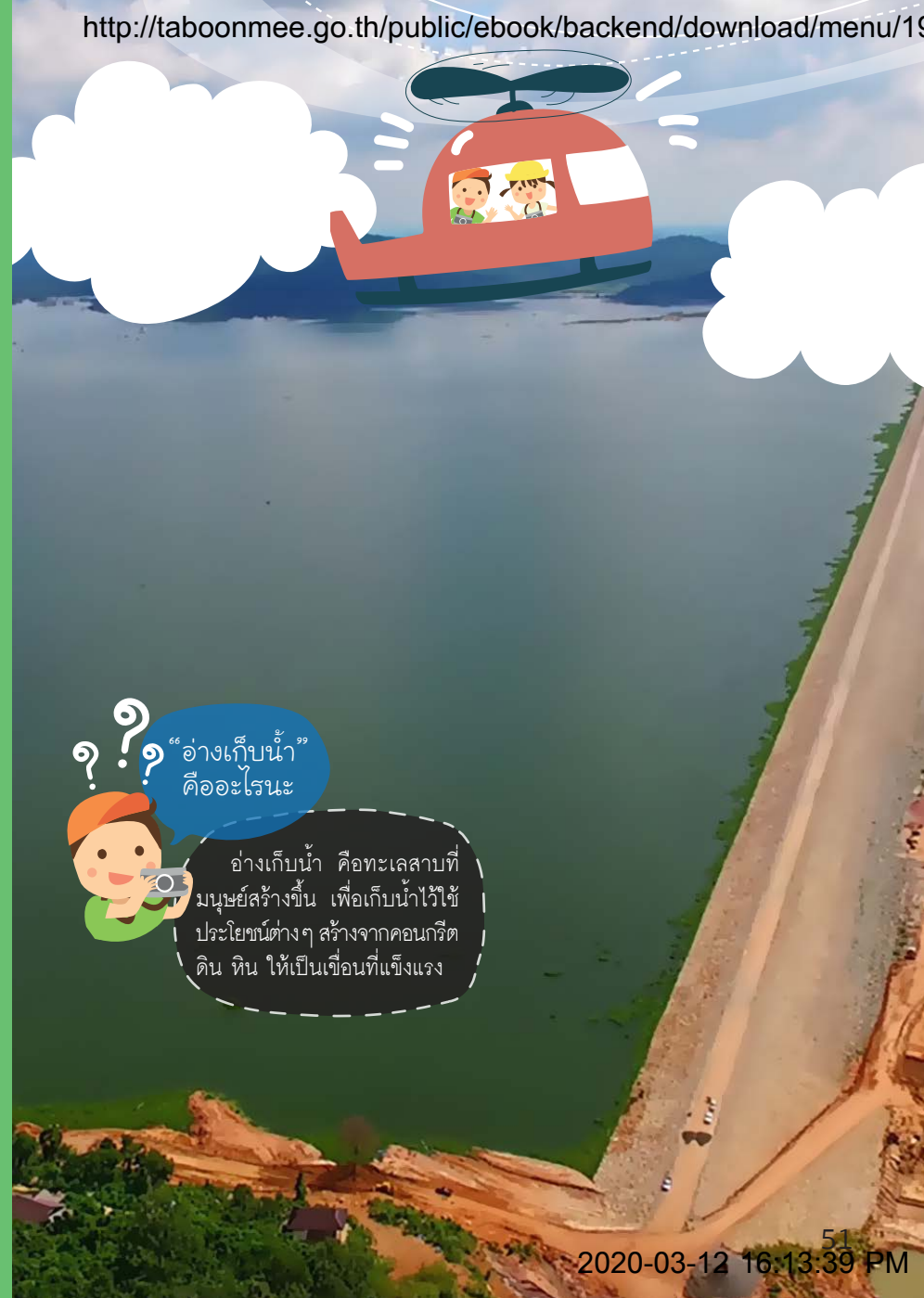
ตราประทับ

พระราชปราชญ์แห่งน้ำ

แต่เดิมจังหวัดปราจีนบุรีเป็นจังหวัดเดียวในเขตภาคตะวันออก
ที่ไม่มีเขื่อนหรืออ่างเก็บน้ำประจำจังหวัด ทำให้มีปัญหาอุทกภัย
ชาวบ้านต้องเจอกับปัญหาต่างๆ ทั้งน้ำท่วม น้ำแล้ง น้ำเค็มรุกล้ำ
และน้ำเน่าเสีย พระราชาทรงเห็นความสำคัญของการพัฒนาน้ำ
เพราะน้ำคือปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต จึงให้
พัฒนาเขตพื้นที่ราบเชิงเขา ต.แก่งดินสอ อ.นาดี
จ.ปราจีนบุรี จัดทำอ่างเก็บน้ำห้วยโสมงฯ เป็น
โครงการเอนกประสงค์ขนาดใหญ่ เพื่อแก้ไขปัญหา
น้ำให้ชาวบ้านเพาะปลูกได้ และมีน้ำกิน
น้ำใช้ได้ตลอดปี

เด็กๆ รู้มั๊ย
ที่นี่มีอีกชื่อว่า
อะไร

อ่างเก็บน้ำนฤปดินทรจินดา
แปลว่า อ่างเก็บน้ำที่สร้างขึ้น
ด้วยตามพระราชดำริในพระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

“อ่างเก็บน้ำ”
คืออะไรนะ

อ่างเก็บน้ำ คือทะเลสาบที่
มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อเก็บน้ำไว้ใช้
ประโยชน์ต่างๆ สร้างจากคอนกรีต
ดิน หิน ให้เป็นเขื่อนที่แข็งแรง

เมื่อแก้ปัญหาไม่ได้ ชาวบ้านและเกษตรกรก็ยอมได้

ช่วงเดือนธันวาคม-เดือนเมษายน เกษตรทำนาไม่ได้เพราะฝนทิ้งช่วง แห้งแล้ง
ชาวบ้านก็ปลูกพืชผักสวนครัวไว้กินเองไม่ได้ น้ำกินน้ำใช้ก็ขาดแคลน เมื่อมีแหล่ง
เก็บกักน้ำขนาดใหญ่ ปัญหาขาดแคลนน้ำก็หมดไป

ประโยชน์
ของอ่างเก็บน้ำ
มีอะไรบ้าง

เพื่อการชลประทานพื้นที่เกษตรกรรม
จำนวน 111,300 ไร่ ในเขตอำเภอนาดี
อำเภอกบินทร์บุรี

เป็นแนวป้องกันการบุกรุกทำลายพื้นที่ป่าไม้
อ่างเก็บน้ำเป็นแนวกันชนหรือแนวป้องกันการ
บุกรุกทำลายพื้นที่ป่าไม้ ในเขตอุทยานแห่งชาติ
ทับลานและอุทยานแห่งชาติปางสีดา

เพื่อบรรเทาอุทกภัย
ในพื้นที่ลุ่มน้ำปราจีนบุรี

เพิ่มความชุ่มชื้นในพื้นที่ป่า
ทำให้โอกาสการเกิดไฟไหม้ป่า
ลดลง

เป็นสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใหม่
ด้วยเป็นพื้นที่เชิงเขาสวยงาม มองเห็น
วิวภูเขา ในปี พ.ศ. 2561 จะกลายเป็น
สถานที่ท่องเที่ยวแห่งใหม่ของจังหวัด
ปราจีนบุรี

รักษาระบบนิเวศผลัดต้นน้ำเค็มและน้ำเน่าเสีย
ในแม่น้ำปราจีนบุรีและแม่น้ำบางปะกง ซึ่งเป็นแหล่ง
น้ำสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมในบริเวณพื้นที่
ชายฝั่งทะเลตะวันออกและพื้นที่ใกล้เคียง

โครงการช่วยเหลือสังคมจึงถือกำเนิดขึ้น เพื่อจัดเก็บน้ำที่มี
อยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้สูงสุด ให้ประชาชนได้น้ำไว้ใช้
เป็นการพัฒนาและอนุรักษ์ควบคู่กันไปอย่างสมดุล

ปลูกป่าเพิ่มเติมกว่า 1 หมื่นไร่
เจ้าหญิงนักพัฒนา มีพระราชดำริ ให้ฟื้นฟูสภาพป่าและ
พัฒนาอาชีพ ในพื้นที่การก่อสร้างโครงการที่อยู่ในเขตพื้นที่ป่า โดย
กรมชลประทานได้มีการปลูกป่าเพิ่มเติมกว่า 1 หมื่นไร่

โครงการช่วยเหลือสังคม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

177 ม.8 บ.แก่งยาว ต.แก่งดินสอ อ.นาดี จ.ปราจีนบุรี

0 3762 9281, 08 8289 1299, 0 3724 4957

huaisamong

การเดินทาง

ตราประทับ

โรงเรียนกาสรกสิวิทย์ สอนวิถีชีวิตคนกับควาย

คนกับควายเป็นเพื่อนกัน

สมัยก่อนคนไทยเลี้ยงควาย ใช้ควายช่วย
ทำนา แต่เมื่อยุคสมัยผ่านไปการทำงานโดยใช้
ควายลดน้อยลง และค่อยๆ หายไป

เจ้าฟ้าหญิงนักพัฒนา จึงมีพระราชดำริ
ให้อนุรักษ์ควายไทยและภูมิปัญญาไว้ โดย
ให้มูลนิธิชัยพัฒนาสร้างโรงเรียนกาสรกสิวิทย์
ขึ้นเพื่อเป็นโรงเรียนฝึกควาย เป็นศูนย์อนุรักษ์
และพัฒนาควายไทย และให้ความรู้เรื่อง
วิถีชีวิตแบบพื้นบ้านด้วยวิถีพอเพียงตามแนว
พระราชดำริของพระราชฯ

กาสรกสิวิทย์
แปลว่าอะไรนะ???

กาสร = ควาย
กสิวิทย์ = ศาสตร์แห่งการ
ทำสิกรรม
กาสรกสิวิทย์ = ศาสตร์การเรียนรู้
ในเรื่องการทำสิกรรมที่ใช้
ควายทำเกษตรกรรม เป็นชื่อ
พระราชทานจากสมเด็จพระเทพ-
รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราช-
กุมารี เจ้าฟ้าหญิงนักพัฒนา

เส้นทางเรียนรู้ วิถีคนกับควาย

บนพื้นที่ 110 ไร่ 3 งาน 81 ตารางวา
มีอะไรให้เรียนรู้บ้าง ไปสำรวจกันเถะ

ร้านกาแฟควายคะนอง
เดินกันจนเพลินแล้ว ก็มาแวะกินกาแฟที่ร้านกาแฟ
ควายคะนอง และให้อาหารปลาได้ที่จุดนี้เลย

สระมะรุ้มล้อมรัก
ว้าว...บ่อเลี้ยงปลาใหญ่มาก รอบๆ ยังมีแปลงผัก
สมุนไพร และแปลงหญ้าแฝกด้วย

นิทรรศการ
เครื่องมือการทำนา
ก่อนจะลงแปลงนา มารู้จักเครื่องมือ
และอุปกรณ์ในการทำนาตามภูมิปัญญา
ชาวบ้านกันก่อน

แปลงนาจำลอง มีทั้งนาโยน
นาดำ นาหว่าน เด็กๆ อยากลอง
ไถนาดูไหมนะ

บ้านดิน
บ้านดินจากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นี่
ทำง่ายมากๆ มีให้ลองทำจริงๆ ด้วยนะ

คอกควาย
บ้านของเจ้าหุ้ยน่าอยู่มาก
ลองดูสิมีทุ่งกว้าง บ่อน้ำ
และปลักโคลนให้ลงไปนอนแช่
ได้สบายตามใจพี่หุ้ย

บ่อก๊าซชีวภาพ
จากขี้ควาย

ทำไมบ้านถึงลอยน้ำได้ล่ะ ?

ทำไมควาย
ชอบนอน
แช่ปลักจังนะ ?

เพราะควายมีต่อมเหงื่อตามผิวหนังน้อย จึง
ซีร้อนมาก การแช่ปลักจะช่วยปรับอุณหภูมิ
ร่างกายให้ควายรู้สึกสบายและผ่อนคลาย

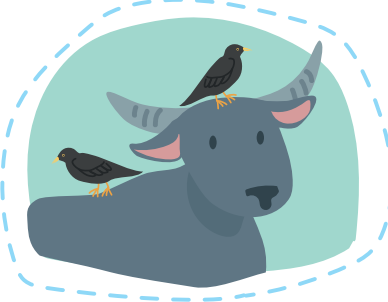
ควายครูใจดี มีที่นี้ที่เดียว

ควายครู คือควายที่สอนทั้งคนทั้งควาย
ซึ่งควายทรงเลี้ยงในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
มีทั้งหมด 31 ตัว

คุณเผือกหรือคุณตะเภาทอง
คือควายเผือกทรงเลี้ยง
ตัวผู้ กินหญ้าเก่ง
เป็นมิตร
จึงเป็นควาย
ที่ถูกเด็กๆ ชื่น
มากที่สุด

คุณสมบัติที่ควายครูต้องมี

- มีสุขภาพแข็งแรง คล่องแคล่ว
- เรียนรู้ได้เร็ว เข้าใจคำสั่งได้เป็นอย่างดี
- มีบุคลิกของความเป็นหัวหน้าฝูง
- นิสัยเป็นมิตร เป็นแบบอย่างให้นักเรียนควายได้

เคล็ดลับฝึกควายให้เก่ง

- ต้องมีอายุ 2 ปีขึ้นไป เป็นช่วงอายุที่ฝึกง่าย เชื่อฟังคำสั่งได้ดี ไม่ต้อง
- ขวานาต้องมีทักษะการใช้เชือกเชือกเป็นตัวบังคับทิศทางเดินของควาย ซึ่งขึ้นอยู่กับฝึก และความคุ้นเคยของคนฝึกกับควาย
- อายุการทำงานของควายคือ 15 ปี ควายมีอายุเฉลี่ยประมาณ 25 ปี แต่ถ้าควายที่แข็งแรง มีสุขภาพที่ดี อาจอายุยืนได้ถึง 40 ปี

สนุกเรียนรู้ร่วมกัน คนกับควาย

ทุกวันที่ 1-10 ของทุกเดือน
เกษตรกรจะพาควายของตัวเอง
มาเข้าเรียนหลักสูตรฝึกควายไถนา
มีอะไรให้เรียนรู้บ้างนะ

1.เทคนิคสร้างความคุ้นเคยกับควาย

ผ่านการตมกลิ่น

พาไปกินหญ้า

อาบน้ำให้บ่อยๆ

ฝึกใช้ภาษา บังคับเชือก
ออกคำสั่งเจ้าทวย

เด็กๆ รู้ไหม
ใช้ควายไถนา
ดียังไง

2.ลงแปลงฝึก มีแปลงฝึกไถตะ ไถแปร ไถคราด ตีลูกทูป และหมักดิน

3.เรียนรู้ภูมิปัญญาไทย ได้ลองใช้อุปกรณ์ในการทำนาแบบดั้งเดิม

4.ทำบ่อกักชีวะภาพจากขี้ควาย สำหรับใช้ในครัวเรือนเพื่อลดการใช้ไฟฟ้าและน้ำมัน

- ทนแดด ทนฝนเป็นที่สุด
- แข็งแรง คล่องตัว เพราะขาทั้งสี่ข้างรับน้ำหนักได้ดี เดินได้ดีในโคลนและนาที่ขรุขระ
- ขี้ควายทำเป็นปุ๋ยมาใช้ในการเกษตรได้ต่อ
- ประหยัดต้นทุนระยะยาว

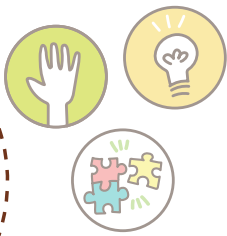

รู้จักปราชญ์ให้มากขึ้น

ปราชญ์ คือคนที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ ซึ่งมาจากการสอคัดเลือกขานาผู้ชำนาญทั่วประเทศ
เกษตรกรที่มาเรียน จะต้องเป็นสมาชิกธนาคารโค-กระบืออยู่แล้ว เมื่อจบหลักสูตรเรียน 10 วันแล้ว ก็จะมีควายเป็นของตัวเอง

เด็กๆ รู้จัก
พี่ควายปลัก
ดีแค่ไหนนะ ?

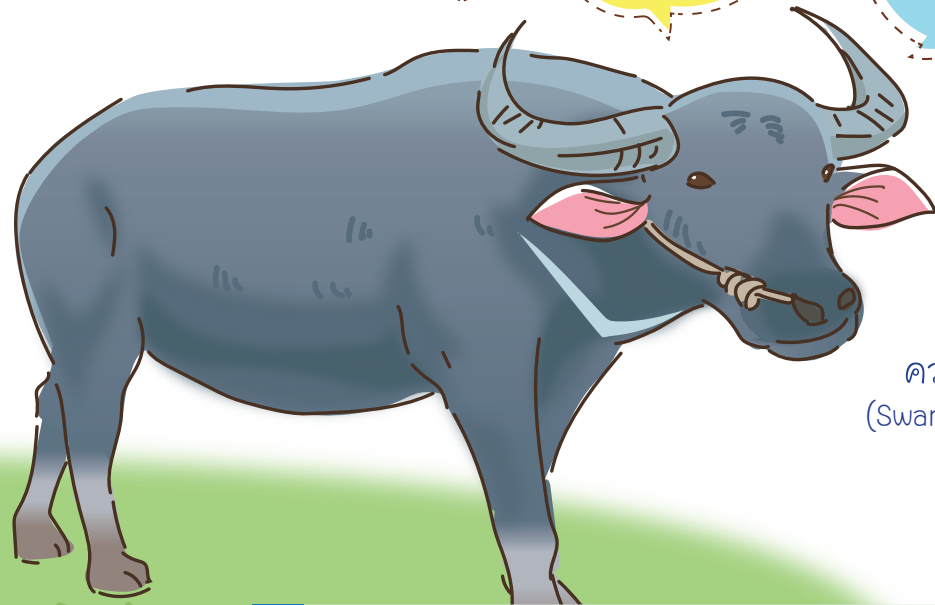
ทำไมฉันถึง
ชอบนอนแช่ปลัก ?

ชาวนาเลี้ยงฉันไว้
ทำอะไรได้บ้างนะ ?

ฉันชอบอยู่
ที่ไหน ?

ฉันชอบกิน
อะไรนะ ?

เพื่อนสี่ขาของฉัน
คือใคร ?

ควายปลัก
(Swamp buffalo)

เด็กๆ ช่วยเติมบ้านและสภาพแวดล้อม
ที่ควายปลักชอบหน่อย

โรงเรียนกาสรกสิวิทย์

999 ต.ศาลาลำดวน อ.เมือง จ.สระแก้ว

ผู้สนใจเข้าเที่ยวชมสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่

08 8289 1299, 0 3724 4957

www.kasorn.com

การเดินทาง

ตราประทับ

เพลินเรียนรู้

โครงการพัฒนาพื้นที่รอบวัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

พระราชฯ เห็นว่าการจะพัฒนาให้ทุกคนได้ประโยชน์อย่างยั่งยืน
เกื้อกูลกันได้ จะต้องพัฒนาแบบองค์รวม ย้อนไปเมื่อปี พ.ศ. 2525
พระราชฯ เสด็จมาที่วัดญาณสังวรารามฯ จึงมีพระราชดำริให้มีการ
พัฒนาที่ดินบริเวณติดต่อกับวัดญาณสังวรารามฯ โดยมีหลายหน่วยงาน
ร่วมกันดูแล เพื่อให้เป็นแหล่งอนุรักษ์ป่าไม้ มีวนอุทยาน และพัฒนาการ
เกษตรทำให้ประชาชนในพื้นที่มีอาชีพและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

เด็กๆ รู้ไหม
พื้นที่รอบวัดญาณฯ
มีประโยชน์
กับใครบ้าง

ป่า อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้มีสภาพเป็นสวนป่า
วัด สนับสนุนกิจกรรมทางพุทธศาสนา
นักท่องเที่ยว เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชนทั่วไป
เกษตรกร ประโยชน์ทางด้านการเกษตรกรรมของชาวบ้านในพื้นที่

เพลินรู้ที่โครงการพัฒนาพื้นที่รอบวัดญาณฯ

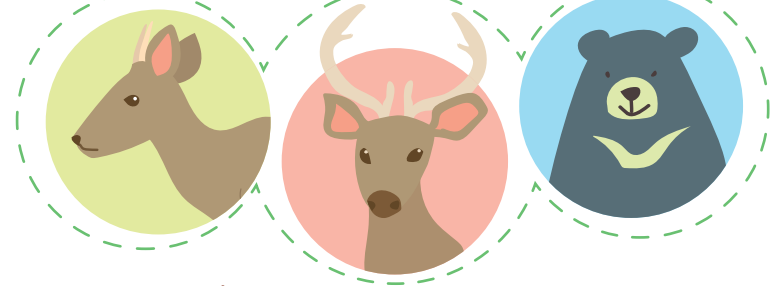
พื้นที่รอบวัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร ในพื้นที่ประมาณ 2,500 ไร่ พัฒนาด้วยหลักบรร หรือ “บ้าน วัด และโรงเรียน”

ทำไมต้องรวม “บ้าน วัด โรงเรียน” ไว้ด้วยกันนะ

แต่ไหนแต่ไรมา วัดเป็นศูนย์กลางเชื่อมคนในชุมชนไว้ด้วยกัน การพัฒนา 3 สิ่งนี้ คือ บ้าน วัด โรงเรียน ไปพร้อมๆ กัน ก็จะทำให้บ้านเมืองที่เราอยู่มั่นคง คนมีความสามัคคี ร่วมกันทำสิ่งดีๆ มากขึ้น

เด็กๆ เคยไปวัดใกล้ๆ บ้านไหม คนไปทำอะไรที่วัดบ้างกันนะ

เนื้อทราย ละอง-ละมั่ง และหมีควาย เป็นสัตว์ป่าประเภทไหน ใครรู้บ้าง ?

เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาชีโอน เป็นพื้นที่ฟื้นฟูสภาพป่า และปล่อยสัตว์ป่าคืนสู่ธรรมชาติ ทำให้มีสัตว์ป่าเพิ่มขึ้น หมดปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่า

สถานี่เพาะเลี้ยงสัตว์ป่าบางละมุง มีพื้นที่รวม 480 ไร่ เพื่เพาะเลี้ยงสัตว์ป่า ให้ความรู้ด้านการขยายพันธุ์และการอนุบาล

งานแปลงสาธิตพืชเศรษฐกิจ อยู่ในพื้นที่ส่วนพระองค์ จำนวน 45 ไร่ ในวัดญาณสังวรารามฯ ซึ่งมีรวบรวมพันธุ์พืชที่ดีเพื่อผลิตและขยายพันธุ์ไปสู่เกษตรกรในบริเวณใกล้เคียง

งานปศุสัตว์ ส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อโดยการผสมเทียม และจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรเลี้ยงโคเนื้ออำเภอสัตหีบ

ห้อง 6 โชน ในวัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร

วัดญาณฯ เป็นพระอารามหลวงชั้นเอก ชนิดวรมหาวิหาร
มีพื้นที่ทั้งหมด 366 ไร่ 2 งาน 11 ตารางวา
มาเดินเที่ยวไปด้วยกันเถอะ

♦ **อริยาคาร** หรือพิพิธภัณฑ์
อริยสงฆ์ เปิดให้เข้าชมได้ทุกวัน
โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

♦ **พระอุโบสถ** หรือวิหารพระศรีอริยเมตไตรย
เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก 2 ชั้น ซึ่งพระ
ราชา (รัชกาลที่ 9) ทรงเป็นผู้จัดหาวัสดุ
พระอุโบสถ และบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ

♦ **พระบรมธาตุเจดีย์มหาจักรีพิพัฒน์** เป็นพระเจดีย์
ขนาดใหญ่สีขาวสะอาดตา ชั้นล่างเป็นห้องโถงใหญ่
ส่วนชั้นสองเป็นที่ประดิษฐานพระเจดีย์ทอง บรรจุ
พระบรมสารีริกธาตุ

♦ **พระเจดีย์พุทธคยาจำลอง** เป็น 1
ใน 4 สถานที่สำคัญทางพุทธศาสนา
ซึ่งเป็นเจดีย์ที่จำลองมาจากเจดีย์
พุทธคยา ที่รัฐพิหาร ประเทศอินเดีย

♦ **ศาลานานาชาติหรือศาลา
มังกรเล่นน้ำ** มีรูปมังกรเล่น
น้ำเป็นสัญลักษณ์ประจำศาลา
ศาลามังกรเล่นน้ำ ทั้งหมด 6
ชาติ รวม 7 ศาลา

♦ **อเนกกุศลศาลาหรือวิหารเซียน** เป็น
สิ่งก่อสร้างที่แสดงออกซึ่งความจงรัก
ภักดีและความกตัญญูตเวที ของชาว
ไทยเชื้อสายจีนที่อาศัยในประเทศไทย
เกือบทุกชั้นงานที่จัดแสดงไว้ที่นี้ข้ามน้ำ
ข้ามทะเลมาจากเมืองจีน

นอกจากจะช่วยให้รำลึกถึง
พระพุทธรูปศาสนามากขึ้นแล้ว ยัง
เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเรียนรู้
ได้พร้อมกันทั้งครอบครัว

เด็กๆ รู้ไหม
วัดนี้สำคัญอย่างไร
กับพระราชินี

วัดญาณสังวรารามฯ คณะผู้สร้างวัดได้พร้อมใจกันสร้าง
ขึ้นเพื่อถวายแด่พระราชินี เนื่องในโอกาสพระราชพิธี
เฉลิมพระชนมพรรษาครบ 5 รอบ

เขาชีจรรย์

พระพุทธรูปแกะสลัก
บนหน้าผาหินปูนที่ใหญ่ที่สุดใน
เป็นจุดเที่ยวชมอยู่ใกล้ๆ
วัดญาณฯ นี้เอง

i โครงการพัฒนาพื้นที่รอบวัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

📍 ต.ห้วยใหญ่ อ.บางละมุง จ.ชลบุรี

☎ 038 237912

🌐 www.watyanasangvararam.com

การเดินทาง

การเดินทางเรียนรู้ “ตามรอยพระราชา” ยังไม่สิ้นสุด

ดินแดนของพระราชายังมีอีกมากมายทั่วเมืองไทย

มาเป็นนักเดินทางเรียนรู้

ตามรอยพระราชา นักคิด นักทำ ผู้ยิ่งใหญ่ของเราทุกคน

หนังสือเดินทาง ตามรอยพระราชา

หนังสือเดินทาง ตามรอยพระราชา

"The King's Journey" Learning Passport

หนังสือเดินทางตามรอยพระราชา

"The King's Journey" Learning Passport

สร้างสรรค์โดย

สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพเยาวชน (สสค.)

388 อาคารเอส.พี. (อาคารเอ) ชั้น 13 ถนนพหลโยธิน

แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

โทรศัพท์ 0 2619 1811

เว็บไซต์ www.qlf.or.th

ผลิตงานโดย

บริษัท รักลูกกรุ๊ป จำกัด

กลุ่มบริษัท อาร์แอลจี (รักลูก เลิร์นนิ่ง กรุ๊ป)

พิมพ์ครั้งที่ 1 กันยายน 2560

จำนวนพิมพ์ 10,000 เล่ม

สำนักงานส่งเสริม
สังคมแห่งการเรียนรู้
และพัฒนาคุณภาพเยาวชน

"หากเยาวชนได้เรียนรู้ศาสตร์ของพระราช
พระองค์จะทรงอยู่ในหัวใจของพวกเราตลอดไป"

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล
เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา

สร้างสรรค์โดย

สนับสนุนโดย

มูลนิธิชัยพัฒนา

okmd